एकाइ ८ · जनसङ्ख्या र यसको व्यवस्थापन

उत्तरकुञ्जिका · शिक्षकका लागि

पूर्णाङ्क २९

अङ्क विभाजनमा दिइएका बुँदाका आधारमा अङ्क दिनुहोस्। फरक शब्दमा लेखिएको भए पनि उही कुरा भनेको उत्तर सही मानिन्छ।

१ मुख्य शब्द

ज्ञान · ३

१. जनघनत्व
२. सक्रिय जनसङ्ख्या
३. शिशु मृत्युदर
४. जनसङ्ख्याको वितरण
५. विप्रेषण
६. साक्षर

प्रत्येकको ०.५ अङ्क।

२ चित्रको नामाङ्कन

बोध · ३

१. रोजगारीको अवसर कम
२. पहिरो, बाढी जस्ता विपत्तिको जोखिम
३. खेतीबाट पुग्दो आम्दानी नहुनु
४. रोजगारी र व्यापारका अवसर
५. सडक, बिजुली र सञ्चारको सुविधा
६. आफन्त र नातागोता पहिल्यै त्यहाँ

प्रत्येकको ०.५ अङ्क।

३ ठिक कि बेठिक?

ज्ञान · २

i. ✓ **ठिक**
ii. ✗ **बेठिक:** २०७८ मा आधाभन्दा बढी, ५३.६१ प्रतिशत मानिस तराईमा बस्छन्।
iii. ✗ **बेठिक:** आन्तरिक बसाइँसराइले छोडेको ठाउँको जनसङ्ख्या घटाउँछ र पुगेको ठाउँको बढाउँछ, तर देशको कुल जनसङ्ख्या बदल्दैन।
iv. ✓ **ठिक**

प्रत्येकको ०.५ अङ्क।

४ अति छोटो उत्तर

क. **अङ्क विभाजन** — ज्ञान · १

✓ मानिस आफू बसेको वा जन्मेको ठाउँ छोडेर बसोबासका लागि अर्को ठाउँमा जानु भनी लेखेमा।

ख. **अङ्क विभाजन** — ज्ञान · १

✓ प्रति हजार (हरेक १,००० जनसङ्ख्यामा) भनी लेखेमा।

ग. **अङ्क विभाजन** — प्रयोग · १

✓ ७० ÷ २ = करिब ३५ वर्ष भनी लेखेमा।

घ. **अङ्क विभाजन** — ज्ञान · १

✓ ७६.२ प्रतिशत भनी लेखेमा।

ङ. **अङ्क विभाजन** — प्रयोग · १

✓ ३०,००० ÷ १५० = २०० जना प्रतिवर्ग कि.मि. भनी लेखेमा।

च. **अङ्क विभाजन** — बोध · १

✓ सोही अवधिमा जीवित जन्मेका शिशुको सङ्ख्याले भनी लेखेमा।

छ. **अङ्क विभाजन** — प्रयोग · १

✓ बाह्य बसाइँसराइ भनी लेखेमा।

Science Playground, काठुन्जे, भक्तपुर
विद्यार्थीसहित भ्रमणको समय लिन: https://science-playground.com/booking

ज. **अङ्क विभाजन** **बोध · १**

✓ सामाजिक कारण भनी लेखेमा।

झ. **अङ्क विभाजन** **बोध · १**

✓ २०७३ को पुनर्संरचनापछि नगरपालिका ५८ बाट २९३ पुगेर धेरै गाउँ नगरपालिकाभित्र गाभिएकाले भनी लेखेमा।

५ छोटो उत्तर

क. **अङ्क विभाजन** **प्रयोग · २**

✓ कोरा जन्मदर = (८०० ÷ ५०,०००) × १००० = १६ प्रति हजार निकालेमा।

✓ कोरा मृत्युदर = (३०० ÷ ५०,०००) × १००० = ६ प्रति हजार निकालेमा।

ख. **अङ्क विभाजन** **बोध · २**

✓ युवा बाहिर जाँदा काम गर्ने जनशक्तिको कमी हुन्छ, वा खेतबारी बाँझो हुन्छन् भनी लेखेमा।

✓ विद्यार्थी घटेर विद्यालय गाभिन्छन्, वृद्धवृद्धा र बालबालिका एक्लिन्छन्, वा विप्रेषणले घरपरिवारको आम्दानी बढ्छ भन्ने जस्तो अर्को कुनै एक प्रभाव लेखेमा।

ग. **अङ्क विभाजन** **बोध · २**

✓ तराईमा समथर र मलिलो खेतीयोग्य जमिन धेरै छ भनी लेखेमा।

✓ सडक, बिजुली, उद्योग, व्यापार, विद्यालय र अस्पताल जस्ता सुविधा बढी छन्, वा आवतजावत सजिलो छ भन्ने जस्तो अर्को कुनै एक कारण लेखेमा।

६ लामो उत्तर

अङ्क विभाजन **बोध · ४**

✓ मानिसले आफ्नो लैङ्गिक, जातीय र भाषिक पहिचान स्थापित गर्छन्, वा भाषा, लिपि र संस्कृतिको संरक्षणमा चासो बढ्छ भन्ने जस्तो एउटा सामाजिक प्रभाव लेखेमा।

✓ राज्यले जाति, भाषा र लैङ्गिक सवालका नीति तथा कार्यक्रम बनाउने आधार पाउँछ भन्ने जस्तो अर्को एउटा सामाजिक प्रभाव लेखेमा।

✓ सक्रिय जनसङ्ख्या बढी हुँदा काम गर्ने जनशक्ति पर्याप्त हुन्छ र विकास निर्माण तीव्र हुन्छ भन्ने जस्तो एउटा आर्थिक प्रभाव लेखेमा।

✓ आश्रित जनसङ्ख्या बढी हुँदा राज्यले शिक्षा, स्वास्थ्य र सामाजिक सुरक्षामा लगानी बढाउनुपर्छ, वा साक्षरता र पेसाको बनोटले लगानी कहाँ गर्ने भन्ने आधार दिन्छ भन्ने जस्तो अर्को एउटा आर्थिक प्रभाव लेखेमा।

७ सोच्नुहोस्

उत्तर **उच्च दक्षता · २**

गण्डकीको जनसङ्ख्या दश वर्षमा करिब ६३ हजार मात्र बढ्यो, अर्थात् करिब २.६ प्रतिशत। त्यही बेला देशको कुल जनसङ्ख्या करिब १० प्रतिशत बढ्यो। आफ्नो भाग देशभन्दा बिस्तारै बढेकाले हिस्सा घट्यो। यसो हुनुमा धेरै युवा वैदेशिक रोजगारीमा जानु, पहाडी र हिमाली जिल्लाबाट मानिस तराई र सहरतिर बसाइँ सर्नु र जन्मदर कम हुनु कारण हुन सक्छन्।

अङ्क विभाजन

✓ गण्डकीको जनसङ्ख्या देशको कुल जनसङ्ख्याभन्दा बिस्तारै बढेकाले हिस्सा घटेको हो भनी लेखेमा।

✓ युवा वैदेशिक रोजगारीमा जानु, अरू ठाउँमा बसाइँ सर्नु, वा जन्मदर कम हुनु जस्तो कुनै एक कारण लेखेमा।

Science Playground, कादुन्जे, भक्तपुर
विद्यार्थीसहित भ्रमणको समय लिन: https://science-playground.com/booking

८ क्रियाकलाप: हाम्रो कक्षामा बसाइँसराइ

(अङ्क नदिइने)

विद्यार्थीले पाउनुपर्ने नतिजा

हरेक पङ्क्तिमा उद्गम र गन्तव्य स्थल, बसाइँ सर्नुको कारण (रोजगारी, शिक्षा, स्वास्थ्य, विपत्ति, आफन्त वा सुविधा) र किसिम सही हुनुपर्छ: देशभित्रै सरे आन्तरिक, अर्को देशमा सरे बाह्य। धेरैजसो कारण रोजगारी र शिक्षा हुने देखिन सक्छ।

तहअनुसार अङ्क	ज्ञान	बोध	प्रयोग	उच्च दक्षता	**जम्मा**
अङ्क	८	१४	५	२	**२९**